

Nr 359.

Av herrar **Svensson** i Ljungskile och **Ohlin**, om ökad rättvisa i skatteavvägningen mellan olika folkgrupper.

I varje samhälle och alldeles särskilt i en demokrati är det av vital betydelse, att medborgarna har känslan av att de styrande eftersträvar en rättvis behandling av alla folkgrupper och individer. En allmän känsla att rättvisa vederfares envar medverkar till att befästa en god medborgaranda. Om denna känsla försvagas eller kanske till och med börjar förbytas i misstro till samhällets förmåga att ur rättvisesynpunkt behandla alla lika är det angeläget, att de styrande med omsorg prövar, om några brister verkligen finns och hur de i så fall kan avhjälpas.

Det sagda har sin tillämpning inte minst i fråga om skattepolitiken. Inom betydande skikt av löntagare känner man sig för närvarande inte förvissad om att taxeringen för beskattning upptar alla folkgruppers inkomster och förmögenhet på sådant sätt, att den allmänna grundsatsen om rättvisa i beskattningen förverkligas. Vi syftar härvid alls inte på frågan om inkomster eller förmögenhet till en del undandras beskattning genom oriktig självdeklaration. Förekomsten och omfattningen av skattefusk är en helt annan fråga än den vi i denna motion behandlar. Det spörsmål, som vi här önskar resa, gäller huruvida de av lagstiftningen fastlagda reglerna och anvisningarna därtill är tillfredsställande.

För ett stort antal människor inom de s. k. fria yrkena och inom jordbruket gäller att ungefär samma skäl föreligger för bokföringsskyldighet som för företagare inom industri och handel. Endast därigenom kan den skattskyldige själv få kännedom om sin verkliga inkomst. Därför synes oss frågan om en väsentlig utvidgning av bokföringsskyldigheten böra upptas till prövning. För jordbrukets del torde den till en början av rent praktiska skäl böra begränsas till jordbruk över viss storleksordning. Då möjlighet till fortsatt tillämpning av kontantprincipen alltså torde böra bibehållas i viss utsträckning, synes man ha anledning pröva huruvida nuvarande praxis skapar tillräcklig garanti för en riktig skattemässig behandling av belopp, som användes för nyinvesteringar, vilka formellt framstår som ersättningsanskaffning utan att i sin helhet vara det.

För företagare inom alla branscher bereder avskrivningsmöjligheterna tillfälle till ett skattefritt sparande. Vi anser detta bl. a. med hänsyn till konsolideringsbehovet inom affärsföretag vara i stort sett berättigat. Emellertid uppkommer ett rättvisespörsmål, då löntagare inte har någon motsvarande möjlighet till skattefritt sparande. Trots att svårigheterna är

uppenbara synes man böra pröva om någon väg kan finnas att skapa en lättnad för löntagarnas sparande som ställer dem i paritet med företagarna på detta område eller i varje fall innebär ett steg i denna riktning.

Enligt en spridd uppfattning upptaxeras värdet av de jordbruksprodukter, som jordbrukarna och deras familjer själva förbrukar, mycket lågt. Så var utan tvivel fallet förr i tiden, men därvidlag synes numera en ändring ha skett. Men helt naturligt verkar en upptaxering av naturprodukter efter en schablonmässig norm olika alltefter vederbörande jordbrukares ekonomiska ställning och levnadsstandard.

I fråga om upptaxeringen av andra naturaförmåner, t. ex. värdet av fri bostad, synes emellertid praxis — trots en väsentlig skärpning — allt fortfarande nöja sig med siffror, som ligger avgjort i underkant. Spörsmålet om ett eventuellt förtydligande av anvisningarna och reglerna för värderingen av naturaförmåner förtjänar därför att övervägas.

Närbesläktad är frågan om gällande regler för taxering av värdet av en del förmögenhetsföremål, t. ex. skog, leder till väsentligt större avvikelser från saluvärdet än t. ex. taxeringen av bostadshus eller andra objekt. För rättvisa vid förmögenhetsbeskattningen har detta ej helt ringa betydelse. Innehav av statsobligationer och fordringar i inteckningar eller pengar på sparräkning synes tillhöra de relativt strängt behandlade slagen av kapital. Det är inte alldeles självklart, att detta med hänsyn till verkan på sparandet är en klok ordning, ej heller att tillräcklig hänsyn tas till rättvisekravet.

Vi är medvetna om att taxeringsmyndigheterna redan nu är hårt belastade av taxeringsarbetet och att det många gånger är svårt att få kvalificerade krafter för denna uppgift. Obestriddigt är också att ökade krav på rättvisa lätt leder till ökat detaljarbete med åtföljande olägenheter. En förenkling av taxeringsarbetet är därför ett önskemål, som ej får lämnas ur sikte när man driver kraven på en rättvis beskattning. Då man icke kan släppa vare sig kravet på rättvisa eller önskemålet om största möjliga enkelhet är det enligt vår mening nödvändigt, att man vid en kommande utredning på detta område ägnar stor uppmärksamhet åt en bedömning av vad som i det långa loppet är väsentligt för skattebördornas fördelning emellan olika medborgare och folkgrupper. Den tekniska revision av inkomstskattelagstiftningen, som för närvarande pågår, synes böra beakta ej blott önskemålen om förenkling utan även rättvisekravet bl. a i ovan berörda avseenden.

Till sist vill vi framhålla, att de här ovan berörda problemen — liksom många andra skattetekniska spörsmål — lättare kan lösas på ett i huvudsak tillfredsställande sätt, om skattetrycket inte under långa perioder förblir alltför hårt. Ett överdrivet skattetryck ökar medborgarnas intresse att utnyttja alla de möjligheter, som skattelagstiftningen eller tillämpnings-

praxis erbjuder att undandra sig beskattning. Att samtidigt tillgodose önskemålen om erforderlig rättvisa och tillräcklig enkelhet är knappast möjligt utan att man undviker att i längden bibehålla direkta skatter av nuvarande höjd.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att sakkunniga för en teknisk revision av inkomstskattelagstiftningen erhåller i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att uppnå en ökad rättvisa i skatteavvägningen olika folkgrupper emellan.

Stockholm den 27 januari 1953.

Wald. Svensson.

Bertil Ohlin.